

Prologus

Dincipit expositio in plogū Danielis cō
fratris cuiusdā de ordine postilatoris.
Anielem ppham rē. Istū plogum dirigit
Hiero. paule r eustochio. ad q̄rū petitiōz
translulit libzū istū r cōtinet tres ptes. In

prima excitat ad at
tentidēin significās
libzū difficultatē vs
q̄z ibi. Nec idcirco
refero vt difficulta
tem vobis danielis
ōnderez. In secūda
dispōit ad docilita
tē significās libzū cō
tinētiā. r in q̄ ordie
sit ve. testa. que inci
pit ibi: Que apud
hebreos rē. In tēta
pte captat benivolē
tiā oñdens opis vti
litate ibi: Dñi obse
cro vos rē. q̄tuz ad
primā ptem nota. q̄
ōndit libzū difficul
tatem ex tribz. Pri
mū est in cōpatōne
ad alioz translatiōz
.i. lxx. que q̄ a veri
tate discordat repu
diata est. r hoc intē
dit primo cuz dicit.
Danielē ppham rē.
Secūz ē ex libzū scri
ptura. q̄z lris chal
daicis nō hebraicis
scriptus ē. r hoc est
q̄d dicit. Sciēdum
q̄ppe rē. Tercū est
ex suo studio r labo
re q̄d terciō expm̄t
.d. deniqz r ego ado
lescētulus. In sca
pte q̄ incipit ibi: qui
apud hebreos rē. dis
ponit ad docilitatē
p̄ tria. Primū ē q̄
tū ad cōtinētiāz
h^o libzū. cōtinet. n. li
ber iste apocriphā p̄tēz historiā susanne. hymnū p̄ueroz
r belis draconisqz fabulas. q̄ nō repiunt in hebraica v̄ita
rez q̄ p̄ hoc opponant ab hebreis ponit hiero. cū dicit. Au
diti ego quēdā rē. Scdm̄ ē q̄tū ad sitū h^o libzū in serie li
broz ve. testa. r hoc ē q̄d dicit. Sup̄ q̄ re rē. Tercū ē q̄
tū ad ea q̄ opponunt a porphyrio p̄ hunc libzū ibi: Que
aut ex hoc ppha rē. In tētia pte que incipit ibi: Dñi ob
secro vos rē. captat benivolentiā significās opis vtilita
tē. p̄ qua rogat paulā r eustochiū vt fundāt p̄ eo p̄ces ad
dñm. r subdit ibi q̄ parū curat de emuloz iudicio qui in
vtrāqz p̄tē declinat aut amore aut odio. Et sic iste plog^o
terminat. P̄tis v̄itis lre insitam^o. b. Sermo chal. est.
q̄z iste liber fuit chaldaico sermone r chaldaicis lris scri
ptus. c. Quibusdā pp̄ie. lre. n. chaldeoz numero r so
no cōcordat cū hebraicis. discrepāt tñ caracteribz. i. figu
ris. sicut dicitū ē. s. circa principiū expōnis plogi i libros
Reg. d. n. i. hebraico q̄d dicit suū. q̄z in p̄pres erat
r chaldaic^o erat sermo q̄ in q̄busdā discrepat ab hebrai
co. f. Casdē lineas. i. caracteres vel figuras. g. In
gue. chaldaice. h. In trās. rē. r tō nec legibil^o erat eozū
trāslatio ignorantibz lras chaldeoz. q̄z scripta erat chal
daicis lris r greco sermone r cū h^o multū a v̄itate discor
dabat. vñ recte repudiata est. i. r̄p̄ulsa r abiecta ab eccl̄ijs

Incipit plog^o sancti hie
ronymi in Danielē pphaz.

Danielē pphetaz
iuxta septuagin
ta interptes dñi
saluatoris ecclie
nō legūt: vtētes
theodotionis editione. et
hoc cur acciderit nescio. si
ue. n. q̄z sermo chaldaicus
est r quibusdā pp̄ietatibz
a nro eloquio discrepat no
luerunt septuaginta inter
ptes easdem lingue lineas
in translatoe seruare: siue
sub noie eozab alio nescio
q̄ nō satis chaldeā linguā
sciēte edit^o ē liber: siue ali
ud q̄d cause extiterit igno
rans: hoc vnum affirmare
possum q̄ multū a veritate
discordet r recto iudicō re
pudiatus sit. Sciēdū q̄p
pe danielē maxime r esdrā
hebraicis q̄dē lris: s. chal
deo sermone cōscriptos: r
vnam hieremie pericopē:
iob q̄z cum arabica lingua
plurimā h̄re societate. Be
niqz r ego adolescētul^o p^o
i q̄ntiliani r tullij lectōez ac
m flores rhetoricos cū me in

i. P̄nā hie. pericopē. i. decisioē vel p̄tē. a per̄ q̄d ē d.
r cope q̄d est cessio. istā pericopē appellat lamētationes.
k. Post q̄nti. r tu. lectōz. i. studiū. i. postq̄z studuerā in li
bris q̄ntiliani r tullij. l. Nec flo. ei^o rhetoricos. h. dicit p
pter tullū q̄ fuit maxim^o rhetoz. in cui^o rhetorica studue
rat hieronymus.

lingue h^o p̄istrinū reclusif
sem: r multo sudore mltos
q̄z tpe vix cepissem. anhelā
tia stridētiāqz verba reso
nare. r q̄si p̄ criptā ambu
lās rarū desup: lumē aspi
cerem: impegi nouissime i
danielē r tanto tedio affe
ctus sū vt d̄speratōe subita
oēm laborē veterē volue
rim p̄temnere. Verum ad
hortate me quodā hebreo
r illud mihi crebrū sua lin
gua ingerente labor ipro
bus oia vincit. q̄ mihi vide
bar sciolus inter eos cepi
rursus discipulus eē chal
daicus. Et vt veruz fatear
vsqz ad p̄ntēz diem magis
possum sermonē chaldai
cū legere r itelligere: q̄ so
nare. Nec idcirco refero vt
difficultatez vobis daniel
ōnderem q̄ apud hebreos
nec susāne hz historiā: nec
hymnū triū pueroz nec be
lis draconisqz fabulas q̄s
nos quia in toto orbe disp
se sunt: veru añposito eas
qz iugulante subiecimus:
nec vidēmur apud impe
ritos magnam ptem volu

sione lingue proferū inf dentes. r ideo strident in emis
sione. p. Et q̄i p̄ cri. am. cripta idē ē q̄ cauerna. dicit g
se q̄i p̄ criptā ambulare q̄ obscura ē. q̄z sol ibi nō lucet. vt
p̄ hoc lingue illi^o obscuritatē significet. q. Naz. i. p̄uū
r. Lumē desup aspicere. supple cepissem. i. cū cepissem
parū itelligere. sicut ille q̄ ambulat p̄ criptā q̄ desuper
venit lumē. incipit v̄ia videre. s. Impegi. i. cespitant.
t. Nouissime. p̄ multos labores. v. In danielē. i. sup
libzū danielis que trāsferre volebā. r fm̄ istā significatōz
impingere neutrum est. vel impegi. i. fortiter me ipulī. In
danielē. i. ad trāsferendū libzū danielis. r sic impingere
actuum est. p. Et tanto tedio affectus sum. in tranffe
rendo. y. Et despe. subita. que in translatois exordio
me inuasit. z. Dem ve. laborē. que sustinuerā in addi
scendo linguā chaldaicā. a. Ingerente. i. inferente vel
suggerente. b. Labor im. oia vincit. illud scribit in p̄
philo imp̄obus d̄ nō p̄bus imp̄ortun^o r p̄seuerans. r h
vltimo mō accipit hic. l. z. in pamphilo posset poni p̄ ipoz
tunus. a. Et sonare. i. debito sono p̄ferre. b. Su
sanne historiāz Dan. xij. a. c. Nec be. draco. fabulas.
Dan. vltimo. d. Veru. i. obelo anteposito p̄ q̄d ea que
scribebantur tanqz supflua oñdebant iugulanda. vide. s.
e. Subiecimus. i. in fine operis posuimus.

rat hieronymus.
m. Cū me in lin rē.
.i. cū me in laborez
addiscēdi linguam
chaldaicā imisisset.
P̄istrinū appellat
locus in quo p̄istrif
r sicut ait Jsi. in. xv
ery. P̄istrinū d̄r q̄si
p̄līs tritum. q̄z p̄lō
antea tundeāt gra
nū. vñ r apud vete
res nō molitores s̄
p̄stozes dicit q̄i s̄i
fozes a fundēdis gra
nis frumenti. mole
.n. vsus nō erat. sed
granum p̄lō finde
bant. Et q̄z ibi erat
magnus labor añqz
p̄ficere. iō dicit se p̄
strino r̄clusisse. i. m̄
tis laboribz se cōm
fisse. Et ad lram ser
uī recludebant anti
q̄tus vt grana freret
in p̄istrino. r q̄z p̄
pter h^o ponit p̄stri
nū p̄ pena seruili. et
ip̄e r̄degerat se i ma
gnā seruiturē addi
scendī linguā illam
n. Anhelātia. i. ha
bitū vel sp̄m emittē
tia. ab anhelō anhe
las q̄d ē anxari vel
halitū emittere. q̄a
cū multis aspiratō
bus formant in gut
ture verba chaldai
ca. o. Stridētia
qz for. resonātia. q̄a
cū vehemēti repul
sione lingue proferū inf dentes. r ideo strident in emis
sione. p. Et q̄i p̄ cri. am. cripta idē ē q̄ cauerna. dicit g
se q̄i p̄ criptā ambulare q̄ obscura ē. q̄z sol ibi nō lucet. vt
p̄ hoc lingue illi^o obscuritatē significet. q. Naz. i. p̄uū
r. Lumē desup aspicere. supple cepissem. i. cū cepissem
parū itelligere. sicut ille q̄ ambulat p̄ criptā q̄ desuper
venit lumē. incipit v̄ia videre. s. Impegi. i. cespitant.
t. Nouissime. p̄ multos labores. v. In danielē. i. sup
libzū danielis que trāsferre volebā. r fm̄ istā significatōz
impingere neutrum est. vel impegi. i. fortiter me ipulī. In
danielē. i. ad trāsferendū libzū danielis. r sic impingere
actuum est. p. Et tanto tedio affectus sum. in tranffe
rendo. y. Et despe. subita. que in translatois exordio
me inuasit. z. Dem ve. laborē. que sustinuerā in addi
scendo linguā chaldaicā. a. Ingerente. i. inferente vel
suggerente. b. Labor im. oia vincit. illud scribit in p̄
philo imp̄obus d̄ nō p̄bus imp̄ortun^o r p̄seuerans. r h
vltimo mō accipit hic. l. z. in pamphilo posset poni p̄ ipoz
tunus. a. Et sonare. i. debito sono p̄ferre. b. Su
sanne historiāz Dan. xij. a. c. Nec be. draco. fabulas.
Dan. vltimo. d. Veru. i. obelo anteposito p̄ q̄d ea que
scribebantur tanqz supflua oñdebant iugulanda. vide. s.
e. Subiecimus. i. in fine operis posuimus.

in Daniele prophetam.

De pceptoibus. i. de mgris q dicebant pceptores: qa doctrine eoz rāq pcepta custodiebāt talis dz eē lra. Audiu quendā de pceptoib' iudeoz. cū susanne derideret historiā. z a greco nescio quo eā diceret eē confictā illud opponere qd origeni quoq aphrican' opposuit: etymo logias haf apothoy chynoy chyse z apo thoy pzynoy pryse: de greco sermōe de scendere. De grecis lris q solent hic scri bi me ad pns nō in tromitto. sed ita de bent syllabicari sic pscriptuz est sensus talis est. Audiu qm dam mgrm iudeoz deridentez susanne historiā. z a quodaz greco dicentē eē cō fictā. z ad pbanduz istd opponēbat xpi anis illud qd aphri canus disputās cū origene illi opposu it. i. has etymologi as que hic ponit z sumunt de. xiiij. da nielis. descēdere de greco. z p hoc argu ebat ab aliq greco eē ppositā: cū tales etymologie nullaz habēant cōueniēti ā cū hebraico. Est aut etymologia ex positio vni' vocabu li p aliud vocabulū vni' siue plura: ma gis notū vel magis nota. in eadē lingua vel in diuersis fm rerū pparatē z lte raruz similitudinez. vt deus dans eternaz vitā suis. lapis ledēs pedē: piger pedibus eger. z dicitur ab etymo grece qd ēverū latine. z logos qd ē sermo v' rō qī veriloquū. qz etymologizando vocabulū verā ipi' orā ginē loquimur. qz itaqz dī apo thoy chynoy chyse: z apo thoy pzynoy pryse: greca ē etymologizatio. z sonat apud nos a cino scindere: z a pino secare. vñ Dañ. xiiij. Post qd alter senū rñdit. Sub cino qd nomē arboris apud gre cos scissionē notat. fit allusio p verbū sequēs cum dicit. Scindet te mediū. Allusio dī cōsonātia ab alludo dis. qd ē iuxta ludere z cordare: cōcurrere. vñ qū qī p quāda z psonantiā ex vno vocabulo aliud elicit allusio dī. Itē cū alter rñdisset. Sub pno qd nomē arboris sonat sectōem iō alludit ei verbū sequēs cū dī. Et fecer te mediū. Alij exponūt sic. Sub cino. i. sub ilice. z dicit q forte hebrai ce nomen huius arboris scissionē sonat. z fit allusio ver bi ad nomē pcedens cū subdit. Scindet te. Item expo nūt. Sub pino. i. sub lentisco. Est ar lentiscus arbor hūi lis. cui succus scissuras labioz z manuū p solidat. z dī a lenta sectōe. vñ vt fiat allusio verbi ad nomē arboris sub dit. Et fecer te mediū. lz autē expō ista. p pte extrabat ex glo. credo q hmoi verboz allusio fm grecā linguā n fm hebraicā habeat. vñ z in eadē glo. scribit: q si nō pōt ho rū etymologia apud eos inueniri. cogimur hebreis pser tire q hanc pericopen. i. pculā grecam eē cōtendunt.

minis detrūcasse. Audiu ego quēdā de pceptoib' iudeoz: cū susanne deride ret historiā. z a greco ne scio q eā diceret eē pfectaz illd opponere. qd origeni qz aphricanus opposuit. etymologias haf apothoy chynoy chyse: z apothoy pzynoy pryse de greco ser mone descendere. Cui' rei nos intelligētā nrīs hanc i possum' dare vt verbi grā dicam' ab arbore ilice di xisse eum ilico pereas et a lentisco in lentē te cōminu at angelus vel nō lente pe reas. aut lentus. i. flexibil' p ducaris ad mortē siue ali ud qd ad arboris nomen: r ueniēs deinde tātū fuisse ocij tribus pueris: cauilla bat vt in camio estuātis in cēdij metro luderēt. z p or dinē ad laudē dei oīa elefita puocarēt: aut qd mira culū diuineqz aspiratōnis iudiciū vel draconē inter sectū offa picis v' sacerdo

gere oppositōz istā. h' dī. i. latins. Possum' z. dixisse eū iudeū vel quēlibet aliū p quādā allusionē. k' ilico. i. statim. l' Pereas z a lentisco. p quādā allu sionē. m' In len. te zē. lens lentis legumē qd dā minuz tū ē. z dī a lētus lēta lentū. qz lenta z hūida ē. vñ. lē lendis capiti: lens lentis cōuenit ori. n' Del nō len. pe. aut lentus. i. flexibil' p vicia. Ducaris ad mortē. Lentus ml' ra significat q habē tur p hos' sus. Fle xibilis lent' sit mol lis nō bñ sicc'. Sit piger tardus nō for tis desidiosus. p Sine aliud quid. a p dicitis. Ad ar. nomē. ilicis vel len tisc'. Cōueniēs. p quādā allusionē vel cōsonantiā. s' Trib' pueris. Dañ. iij. Cauillabat. i. calūniabat v' de ridebat hebreus il le d quo supra dixi mus. Nota qz cauill o cauillas. qd z ca uillo: laris inuenit p calūniari. deride re: cōtendere: cū vī cio locari: aliquātū lū decipe. sic faciūt sophiste q sciēter ve rū negant vel falsuz affirmāt vt alios de cipiant. v' Offa picis. Dañ. xiiij. of fa p pte dī frustum panis humectatus. z componit ab ob z fans. qz fantez. i. loquentē. qz implet os z ipedit loquelā. h' aut accipit p massa piloz in pice z adipe decoctoz. r' Machinas. i. artificiosas structu ras qz s' mēsa belis paueat vt latēter possent intrare et exire. machina dī fabrica vel qlibet artificiosa structura. y' Cū vo abacuc. dañ. vi. z Discophoz. i. dapiferū. f. abacuc. qz ferebat cibū messorib'. Discus dī vas escariū: sic ē scutella. z dī discus qī dans escas. z cōponit cum fo ros qd ē ferre. z dī discophoz' qī ferēs discū. z tpe porta bat panes in aluēolo. Discus multa significat q poteris inuenire in opusculo vocabuloz biblie. z Querebat ex. zē. potuit adduci illud Gen. v. vbi dī de enoch. Am bulauit cū deo. z nō apparuit. qz tulit eū deus. Itē illud iij. Reg. xvij. ca. z qd dicebat abdias ad helyā. Cū recessero ad te. spūs dñi asportabit te in locū quē ego ignoro. Itē illud. iij. Re. ij. qd dixerūt filij pphetarū ad heliscū. Ecce fui tui s' qnqzinta viri fortes q pūt ire z q'rere dñm tuū ne forte tulerit eū spūs dñi. z piecerit eū in vnū mō tuū aut in vnā vallū qd nō dixissent filij pphaz q pus d' e' recessu pphaterāt nisi possibile eēt grē spūs q erat in he lyā. a' Promptul'. i. aliquātū pmp' pat' z expedit rus. b' Ezechiele. xl. a. c' Nō fuit. an. zē. ij. Cor. xij. d' Apocri. fa. i. historias qru auctoz v' vitas i' graf. s. i. p logo s' solue i pncipio iuētes qd sūt apocriphū. z vñ dī cat. z qz mōis accipit. Fabula dī a fādo. qnqz dī hucutio quqz res q nec vera ē nec verisilis. vñ dicit Is. ety. j. Fa bulas a fando poete noiauerūt. qz nō s' res facte s' loqm do ficte. Item fabula dī historia sicut bic.

os z ipedit loquelā. h' aut accipit p massa piloz in pice z adipe decoctoz. r' Machinas. i. artificiosas structu ras qz s' mēsa belis paueat vt latēter possent intrare et exire. machina dī fabrica vel qlibet artificiosa structura. y' Cū vo abacuc. dañ. vi. z Discophoz. i. dapiferū. f. abacuc. qz ferebat cibū messorib'. Discus dī vas escariū: sic ē scutella. z dī discus qī dans escas. z cōponit cum fo ros qd ē ferre. z dī discophoz' qī ferēs discū. z tpe porta bat panes in aluēolo. Discus multa significat q poteris inuenire in opusculo vocabuloz biblie. z Querebat ex. zē. potuit adduci illud Gen. v. vbi dī de enoch. Am bulauit cū deo. z nō apparuit. qz tulit eū deus. Itē illud iij. Reg. xvij. ca. z qd dicebat abdias ad helyā. Cū recessero ad te. spūs dñi asportabit te in locū quē ego ignoro. Itē illud. iij. Re. ij. qd dixerūt filij pphetarū ad heliscū. Ecce fui tui s' qnqzinta viri fortes q pūt ire z q'rere dñm tuū ne forte tulerit eū spūs dñi. z piecerit eū in vnū mō tuū aut in vnā vallū qd nō dixissent filij pphaz q pus d' e' recessu pphaterāt nisi possibile eēt grē spūs q erat in he lyā. a' Promptul'. i. aliquātū pmp' pat' z expedit rus. b' Ezechiele. xl. a. c' Nō fuit. an. zē. ij. Cor. xij. d' Apocri. fa. i. historias qru auctoz v' vitas i' graf. s. i. p logo s' solue i pncipio iuētes qd sūt apocriphū. z vñ dī cat. z qz mōis accipit. Fabula dī a fādo. qnqz dī hucutio quqz res q nec vera ē nec verisilis. vñ dicit Is. ety. j. Fa bulas a fando poete noiauerūt. qz nō s' res facte s' loqm do ficte. Item fabula dī historia sicut bic.

Vertical text in the left margin, partially cut off, containing various words and fragments of text.

Illud admonere non haberi da. apud heb. inter pphetas. occasione huius verbi quidam male intelligentes. sic fuit rufinus. crediderunt hiero. sensisse danielē non esse pphetam quibus ruder in secundo libro s. rufinū dicens. De Daniele breuiter ruder me non negasse eū ppham: quē statim in fronte. plogi. pphētā eē cōfessus sum. sed quid hebrei dicerēt et quibus argumētis niterent suaz. pbare suam voluisse monstrare et docuisse lectorē eccias xpi hūc ppham iuxta theodotem legere. et non iuxta. lxx. translatores. quoz. s. i isto libro editoz dixi multū a veritate distare et recto ecciaz xpi iudicio reprobataz. non est mee culpe q̄ dixi h̄ eoz q̄ legunt. In p̄mptu sunt q̄ tuo: editioes. a quile Simachi. et lxx. theodotionis eccie iuxta theodotionez legunt danielē. ego quid peccauit si ecciaz iudiciū securus sum. **Q**uā autē refero quid aduersum susanne historiam et hymnū triū puero rum et belis draconisq; fabulas que in volumine hebreo non habent. hebrei solent dicere. q̄ id in me crimina stultum se scyphantē pbant. **N**ō. n. quid ipse sentiret h̄ quid s̄ nos dicere soleant explicauit. Quoz opinioni. si nō ruder in plogo breuitati studēs ne p̄fatōem h̄ libz scribere viderer. puto q̄ statim subiecerim de quo nō est huius t̄p̄is differere. alioq̄n et ex eo q̄ asserui porphiriū s̄ hūc pphetam multa dixisse. vocauitq; huius testes methodiū: eusebiū: et apolinarēz q̄ et multis versuū milib; illius vesanie ruderunt. me accusare poterit. quare nō in p̄fatiuncula s̄ libz porphiriū scripserim. **Q**uā istiusmodi venias cōsecrat et scripture hebraice nō vult recipe veritatē. audiat libere pclamantē. nemo. n. cogit legere qd nō vult. Ego pe tentibus scripsi. nō fastidiosis: gratis: nō inuidis studio sis. nō sciscitantib;. et tñ miroz q̄ theodotionē hereticuz et iudicantē legit. et quantūcūq; p̄ctōis xpiani trāslatōz fastidit. **I**n tres siq̄dē pres. rē. illud inuenies exposi tū. s. in plogo sup li. **R**e. vbi distinguūt. v. libz legiz et octo libz pphetarū et nouē agiographoz. **S** Porphirius. hereticus: credo q̄ fuit ille platonicus porphirius. de q̄ fit mentio in decimo li. **A**ugu. de ciuit. dei. ix. ca. et xj. **M**ethodius. martyr. de quo dicit Hiero. in lib. illustriū viroz. methodius olimpij lycie et postea tyri eps ni ridi cōpositiq; sermonis aduersum porphiriū cōfecit li broz rē. **E**usebius cesariensis. de quo dicit hiero. in eodē libro. Eusebius cesaree palestine eps in scripturis diuinis studiosissimus. et bibliothecē diuie cū pamphilo martyre diligentissimus p̄uestigator edidit infinita volu mina. **A**lter fuit eusebi; emiscenus eps elegantis et rhe torici ingenij. **E**t apolinaris. laodicēsis syrie eps. q̄ grāmaticisq; in adolescētia operā dedit. et postea in sacras scripturas innumerabilia scribens. sub theodosio impa tore obiit: extant eius aduersus porphiriū. xxx. libz. q̄ in ter cetera opa eius maxime pbant. **A**lter fuit apolinaris asie hierapolitanus eps sicut hiero. in eodē libro. **N**on satis. i. nō multū. **M**oueor. q. d. parū cu ro de eis. Cetera plana sunt. **I**ncipit postilla fratris Nicolai de lyra sup Danieles pphetā cū additōibus Pauli Burgē. et replicis defensi uis Mathie dorinck ordinis minor.

Danteli autē dedit deus intelligentiā oim visio nū Dan. j. In verbo pposito tangunt quatuor cause libri danielis quē p manibus habemus. s. causa subiectiua. effectiua. finalis et formalis. **A**d cuius intellectū sciendū q̄ tres istarū causarū in idē cōcurrūt in tota sa cra scriptura et in p tialibus eius libz sub alia tñ rōne. Si cur. n. in phia natu rali corpus mobile est subiectū sub rōe absoluta. et in prialibus libz sub rōni bus cōtractis. vt in libro de generatōe corpus mobile ad formā. et in libro ce li et mūdi. corp; mo bile ad sitū. et sic de alijs libz prialib; p̄nter. sic in tota sa cra scriptura de rōne absoluta ē sub iectū. vñ theologia d̄ q̄ sermo de deo. et subtractis rōnib; est subiectū in parti bus sacre scripture. **U**nde obsecro vos o paula et eustochium fundatis p me ad dñm pre ces: vt q̄ diu in hoc corpu sculo sum scribā aliqd gra tum vobis. vtile eccie: di gnū posteris. **P**resentiuz quippe iudicijs oblatran tiū nō satis moueor: qui in vtrāq; ptem aut amore la buntur aut odio. **E**xPLICIT plogus.

vt in veteri testamento subiectum est vt rex creator et gu bernator. et in nouo vt humani generis redemptor et glo rificator. et sic pcedendo magis cōtracte in prialibus li bris vtriusq; testamenti. Similiter idem deus est cā effe ctiua sacre scripture generaliter. q̄ tota sacra scriptura p cedit p eius reuelatōem et in libz prialibus est cā effecti ua. vt reuelator noticie in quolibet libro spālter cōtente **S**ilr est causa finalis totius sacre scripture: loquēdo de vltimo fine. quia tota sacra scriptura ordiat finaliter ad supnaturalē beatitudinē cōsequendā q̄ cōsistit in deo ob iectiue. et in prialib; libz sub ptracta rōne. **I**git in libro danielis deus est cā subiectiua. effectiua et finalis. sub rō nibus cōtractis. qd notat in verbo p̄sumpto cum dicit **D**edit deus. qd ex pncipio clausule resumit. **D**eus. n. vt rex supeminens ē hic subiectū. q̄ vt patebit ex p̄cessu li bri in eo declarat supeminētia regni dei ad regna terre na. de q̄ d̄ psal. xciiij. **D**eus magnus dñs et rex magnus sup oēs deos. et psal. xlvj. **S**up oēm terrā. **E**t etiā cā effe ctiua in hoc libro p̄nt reuelauit danieli noticiā huius re gni. de quo p̄t accipi. quod scribit **S**ap. x. ca. **D**idit illi regnū dei et dedit scientiā sanctorū. **E**st etiā deus causa fi nalis huius libri inquantū facit nos participes huius re gni. vnde dicit **A**pocal. v. ca. **F**ecisti nos deo nro regnū et sacerdotes et regnabimus sup terram. **C**ausa vō instru mentalis effectiua tangitur in verbo pposito cum dicitur **D**aniel. **U**nde dicit infra. x. ca. **D**aniel vir desideriosuz intellige verba que ego loquor ad te. **I**ntellexit em̄ **D**aniel ea que scribit in hoc libro. vnde infra. xij. ca. dicitur. **T**u autem daniel claude sermones et signa libz rē. **C**ausa vō formalis huius libri tangitur cum dicitur. **I**ntelli gentiam omnium visionum. **C**irca quod sciendum q̄ du plex est forma libri. scilicet forma tractatus et forma tra ctandi. **F**orma tractatus est diuisio huius libri. qui diui tur fm decem visiones vt patebit psequendo. due vō hi storie que ponuntur in fine libri. non sunt de eius integri tate. quia nec apud hebreos habent. **F**orma tractandi est modus agendi. qui in libro isto est visionum intellectio. quia visio nō est prophetica nisi sit intellecta. et hoc siue sit in somno siue in vigilia. **S**icut **P**harao vidit spicas **G**en. xli. et **B**althasar vidit manum scribentem in pariete: **D**anielis. v. **I**lle dormiēs: iste vigilans. neuter tamē fuit propheta. **Q**uia non intellexit visionem. **S**ed **J**o

Danielis

seph fuit ppheta. qz intellexit visionē pharaonis. z daniel
fuit. qz visionē balthasar intellexit. vñ dñs Dañ. x. ca. Intel
ligentia opus ē in visione. s. ad hoc qz pphetica dicat. Sci
endū tñ qz hec visio dñs triplex. s. sensibilis. imaginaria et
intellectualis. Sensibilis visio ē. qñ aliqd. videt exteri⁹.
z intelligit significa
tū ipsius. sicut Da
niel vidit scriptū in
pariete regis mane
tethelphares. z in
tellexit dañ. v. ima
ginaria vo visio est
qñ in virtute imagi
naria formā imagi
nes virtute diuina
ad aliqd occultū si
gnificandū. sic Da
niel vidit qñoz be
stias ascendentes d mari significātes qñoz regna. z hoc
intellexit Daniel. vij. Visio vo intellectualis ē qñ sine ali
quib⁹ imaginib⁹ seu figuris menti pphete veritas reuelat
sicut danieli cogitatio nabuch. fuit reuelata Dañ. ij. Tu
rex cogitare cepisti in stratu tuo qd eēt futur⁹ post hec rē.
Ticer. n. somniū nabuch. fuerit danieli reuelatū visione
imaginaria. qz somniū regis vidit somnio suo. vt infra
dicet. tñ cogitatio regis nō potuit sic reuelari s̄ sola visi
one intellectuali. item in talibus visionib⁹ pdictis aliqñ
apparet aliqua psona docens. z sic frequēter legit gabri
el angelus apparuisse ad docendū danielē. vt infra vide
bit. psequendo. Itē visiones ppheticē aliqñ sūt in somno
aliqñ in vigilia. sicut dictū fuit in principio libri psalmo
rū diffusius. de ppheticis visionib⁹. ppter qd plura circa
visiones hñōi als a me dicta. in principio hui⁹ libri ad p
sens omitto. qz posita sunt in principio libri psalmoz vbi
melius hñt locū cum sit primus liber pphetialis fm lati
nos doctores. Et vtroqz mō. s. in vigilia z somno facte s̄
visiones danieli. vt iaz in pre patet ex pdictis z magis in
sequētib⁹ apparet. z id merito dñs in verbo passumpto.
Danieli aut dedit deus intelligentiā oim visionū. ppter
qd in eo fuit impletū qd dñs dicit Osee. xij. Ego visionē
multiplicā. s. in danielē. Cui dedi intelligentiā ois visio
nis ppheticē mō pdicto. z tadē a deo data ē sibi visio cla
ra diuine eētie in patria. ad quā nos pducatur q cum pa
tre z sancto spū sūt z regnat in secula seculoz Amen.

Incipit Daniel ppheta. Capitulum primū.

Anno tercio re
gni Joacim re
gis iuda venit
nabuchodono
sor rex babylo
nis irim z obsedit eā: z tra
didit dñs in manu ei⁹ Joa
cim regem iude z ptem va
sorū domus dei. z asper
tauit ea in terram sennaar
in domum dei sui. Et vasa
intulit in domum thesau
rii sic a magnitudine operū. qz p̄mus de regibus frācoz
adeptus est romanū imperiū. Dicit aut in aliqbus histo
rijs qz nabuch. iste p̄mo vocatus est hoc nomine. z hoc ab
euentu. qz qñ de nouo fuit natus. fuit in siluā p̄iectus et
diuulsus. s̄ ex diuina ordinatōe venit capra siluestris pue
rū lactans. qz scriptū est in psalmo. Custodiens puulos
dñs. bubo etiā aduolauit sup arbore in tra puerū. quē le
profus p nem⁹ trāsies vidit z cepit admirari. qz illa auis
parū apparet de tē ppter qd diligentius attendens vidit
caprā lactantē puerū sub arbore quē assumēs nutriti fe
cit. z cum nabuchodonosor ab euentu vocauit. nabu. n.
bubo dñs in illa lingua chodo capra. nosor leprosus. z p̄t
qz nō fuit ille nabuchodonosor sub q̄ historia iudith dice
tur fuisse. qz ille fuit p̄istū p magnū tps. z cōiter dñs qz fuit
it filius cyri. qz historia iudith fuit post reditū captiuita
tis babylonice. vt p̄t ibidē. Ad secūdū dicēdū qz iste ioa
cim fuit filius iosie regis iuda. qui captiuato fratre eius
Joachaz p regē egypti ab eodē rege egypti p̄stitut⁹ rex.
inde mutato noie ipi⁹ qz p̄t eliachim vocabat. vt p̄t. iij.
reg. xxiij. z reguit iste. xj. annis. Cui successit fili⁹ ei⁹ ioa
chim p n scriptus in fine. z vterqz captus est a nabuch. re
ge babylonis. z eodē anno vt videbit ppter qd dubiū est
de quo scriptura hic loquit. s̄ p̄t solutio in hebreo. qz p̄
mus scribit per coph z mem qbus in latino rident e z m
secūdus scribit p caph z nun. qbus in latino rident ch z n.
iste aut ioacim de quo loquit hic daniel scribit in he
breo p coph z mem. z apud nos debet scribi p c z m. Ex
quo p̄t qz iste ioacim fuit filius iosie. secūdo hoc p̄t: qz
secūdus ioachim qz fuit nepos iosie regnauit soluz p tres
menses. vt h̄. iij. Reg. xxiij. de isto aut ioacim dicit hic.
a Anno tercio Joacim rē. s̄ istud dicitur vt repugnare
pdictis. qz pdictū ē qz ioacim filius iosie regnauit. xj. an
nis. hic aut captus ē t̄ tercio anno regni sui. Ad qd dicen
dum qz nō accipit hic tercius annus regni ioacim abso
lute. s̄ ab illo tpe quo cepit eē tributarius regis babylo
nis. z iste fuit. xj. annus regni sui. Ad terciū dicendū qz
cā hñus belli habuit initū a tpe Ezechie regis iuda qñ
onidit oia secreta domus sue nuncijs regis babylonis. et
tunc pdixit ei efatas. vt h̄. Esa. xxxix. Ecce dies venient
in quib⁹ thesauri dom⁹ tue portabunt in babylonē. z dñs fi
lijs tuis erunt eunuchi in aula regis babylonis qd tēpe
ioacim filij iosie impletū est. Rex. n. egypti constituerat
eū regē amoto s̄re ei⁹ ioachaz vt visum ē. z iō fauebat re
gi egypti s̄ nabuch. regē babylonis qz hēbat bellū s̄ regē
egypti. pp qd rex babylonis venit s̄ ioacim z fecit eū tri
butarius sibi inrauit s̄ regē egypti. Iste tñ ioacim tercio
anno post rebellans a rege babylonis captus est vt dcm
est. z vasa dei deportata z pueri de semine regio sunt du
cti in babylonē. z interfectus ē iste ioacim. z p̄iectus ē ca
daver eius extra muros irim. z impletum est qd e eo dñs
xerat Dicremias. xxiij. Sepultura asini sepelietur. z cō
stitutus est filius eius ioachim p n scriptus rex iude p re
gem babylonis. qz post tres mēses miso exercitū s̄ eum

Explicit collatio sup Danielē pphetam.

Incipit Daniel ppheta. Caplm. j.

Anno tercio Joacim rē. Liber Daniel di
uidit in tres ptes. in ptes p̄hemialem z p
tē executiua siue principalē. in principio se
cundi capituli in anno secūdo. z p̄tin inci
dentalē in principio. xxx. ca. Et erat vir. Cir
ca primū describit sapia collata diuinitus
actori hui⁹ libri. s. danieli. vbi sic p̄cedit. qz p̄mitit que
dam ad sapiam disponētia. secūdo describit collata ei sa
piētia ibi: Pueris aut hñs. Tercio ponit quedā ad h se
quētia ibi: Fuit aut daniel. Prima adhuc in tres fm qz
in danielē describit tria ad sapiam disponētia. Primus
est hūilitas status. secūdū nobilitas ortus ibi: Et ait rex
aphanē. Terciū sobrietas victus ibi: Proposuit aut da
niel. Circa primū notandū qz dñs Prouer. xj. Vbi hūili
tas tibi z sapia. iō dñs qz p̄viderat danielē diuina sapiētia
decorari p̄misit eū pus hūiliari. qz eū eēt de semie regio
vt dicit. j. p̄misit tñ cū captiuari p regē babylōis qz venit
s̄ irim z spoliavit eā. z hoc ē qd dñs. a Anno tercio rē.
z p̄t v̄s ibi. Et p̄t vasa dom⁹ dei. Ex quo p̄t qz iste na
buch. fecit reuerentiā deo celi qui colebat irim. qz si ab
stulit inde oia vasa ministerij. s̄ aliqua reliq̄t ad cultū dei
Item qz illa que asportauit nō applicauit hūanis visib⁹.
sicut fecit balthasar nepos suus. ppter qd fuit punitus a
dño. vt dicit. j. v. ca. s̄ posuit ea in loco sacro fm suā est
imatōem. s. in templo dei sui. z hoc est qd dñs hic. Et as

portauit ea in terrā sennaar. i. in babylonā q̄ p̄mo voca
ta est sennaar. z postea dicta ē babylonā. a turre ibi edifi
cata a filijs noe. vt h̄. Gen. xj. In domū dei sui rē. z patz
Circa istā p̄tē tria sunt hic dubia. P̄mo qz fuerit iste na
buch. qz plures legunt fuisse sic noiat. scdo qz iste Joa
cim eadē rōe. tercio
quare nabucho. ve
nit s̄ eum in plium
Ad primū dicendū
qz iste nabuchodo
nosor fuit magnus.
z dicit a magnitu
dine operū. quia re
gnum chaldeoz qd
ante ipm erat p̄uz
valde ampliauit et
monarchiā fecit sic
karolus magn⁹ di
cit sic a magnitudine operū. qz p̄mus de regibus frācoz
adeptus est romanū imperiū. Dicit aut in aliqbus histo
rijs qz nabuch. iste p̄mo vocatus est hoc nomine. z hoc ab
euentu. qz qñ de nouo fuit natus. fuit in siluā p̄iectus et
diuulsus. s̄ ex diuina ordinatōe venit capra siluestris pue
rū lactans. qz scriptū est in psalmo. Custodiens puulos
dñs. bubo etiā aduolauit sup arbore in tra puerū. quē le
profus p nem⁹ trāsies vidit z cepit admirari. qz illa auis
parū apparet de tē ppter qd diligentius attendens vidit
caprā lactantē puerū sub arbore quē assumēs nutriti fe
cit. z cum nabuchodonosor ab euentu vocauit. nabu. n.
bubo dñs in illa lingua chodo capra. nosor leprosus. z p̄t
qz nō fuit ille nabuchodonosor sub q̄ historia iudith dice
tur fuisse. qz ille fuit p̄istū p magnū tps. z cōiter dñs qz fuit
it filius cyri. qz historia iudith fuit post reditū captiuita
tis babylonice. vt p̄t ibidē. Ad secūdū dicēdū qz iste ioa
cim fuit filius iosie regis iuda. qui captiuato fratre eius
Joachaz p regē egypti ab eodē rege egypti p̄stitut⁹ rex.
inde mutato noie ipi⁹ qz p̄t eliachim vocabat. vt p̄t. iij.
reg. xxiij. z reguit iste. xj. annis. Cui successit fili⁹ ei⁹ ioa
chim p n scriptus in fine. z vterqz captus est a nabuch. re
ge babylonis. z eodē anno vt videbit ppter qd dubiū est
de quo scriptura hic loquit. s̄ p̄t solutio in hebreo. qz p̄
mus scribit per coph z mem qbus in latino rident e z m
secūdus scribit p caph z nun. qbus in latino rident ch z n.
iste aut ioacim de quo loquit hic daniel scribit in he
breo p coph z mem. z apud nos debet scribi p c z m. Ex
quo p̄t qz iste ioacim fuit filius iosie. secūdo hoc p̄t: qz
secūdus ioachim qz fuit nepos iosie regnauit soluz p tres
menses. vt h̄. iij. Reg. xxiij. de isto aut ioacim dicit hic.
a Anno tercio Joacim rē. s̄ istud dicitur vt repugnare
pdictis. qz pdictū ē qz ioacim filius iosie regnauit. xj. an
nis. hic aut captus ē t̄ tercio anno regni sui. Ad qd dicen
dum qz nō accipit hic tercius annus regni ioacim abso
lute. s̄ ab illo tpe quo cepit eē tributarius regis babylo
nis. z iste fuit. xj. annus regni sui. Ad terciū dicendū qz
cā hñus belli habuit initū a tpe Ezechie regis iuda qñ
onidit oia secreta domus sue nuncijs regis babylonis. et
tunc pdixit ei efatas. vt h̄. Esa. xxxix. Ecce dies venient
in quib⁹ thesauri dom⁹ tue portabunt in babylonē. z dñs fi
lijs tuis erunt eunuchi in aula regis babylonis qd tēpe
ioacim filij iosie impletū est. Rex. n. egypti constituerat
eū regē amoto s̄re ei⁹ ioachaz vt visum ē. z iō fauebat re
gi egypti s̄ nabuch. regē babylonis qz hēbat bellū s̄ regē
egypti. pp qd rex babylonis venit s̄ ioacim z fecit eū tri
butarius sibi inrauit s̄ regē egypti. Iste tñ ioacim tercio
anno post rebellans a rege babylonis captus est vt dcm
est. z vasa dei deportata z pueri de semine regio sunt du
cti in babylonē. z interfectus ē iste ioacim. z p̄iectus ē ca
daver eius extra muros irim. z impletum est qd e eo dñs
xerat Dicremias. xxiij. Sepultura asini sepelietur. z cō
stitutus est filius eius ioachim p n scriptus rex iude p re
gem babylonis. qz post tres mēses miso exercitū s̄ eum

Incipit Daniel ppheta. Capitulum primū.

Anno tercio re
gni Joacim re
gis iuda venit
nabuchodono
sor rex babylo
nis irim z obsedit eā: z tra
didit dñs in manu ei⁹ Joa
cim regem iude z ptem va
sorū domus dei. z asper
tauit ea in terram sennaar
in domum dei sui. Et vasa
intulit in domum thesau
rii sic a magnitudine operū. qz p̄mus de regibus frācoz
adeptus est romanū imperiū. Dicit aut in aliqbus histo
rijs qz nabuch. iste p̄mo vocatus est hoc nomine. z hoc ab
euentu. qz qñ de nouo fuit natus. fuit in siluā p̄iectus et
diuulsus. s̄ ex diuina ordinatōe venit capra siluestris pue
rū lactans. qz scriptū est in psalmo. Custodiens puulos
dñs. bubo etiā aduolauit sup arbore in tra puerū. quē le
profus p nem⁹ trāsies vidit z cepit admirari. qz illa auis
parū apparet de tē ppter qd diligentius attendens vidit
caprā lactantē puerū sub arbore quē assumēs nutriti fe
cit. z cum nabuchodonosor ab euentu vocauit. nabu. n.
bubo dñs in illa lingua chodo capra. nosor leprosus. z p̄t
qz nō fuit ille nabuchodonosor sub q̄ historia iudith dice
tur fuisse. qz ille fuit p̄istū p magnū tps. z cōiter dñs qz fuit
it filius cyri. qz historia iudith fuit post reditū captiuita
tis babylonice. vt p̄t ibidē. Ad secūdū dicēdū qz iste ioa
cim fuit filius iosie regis iuda. qui captiuato fratre eius
Joachaz p regē egypti ab eodē rege egypti p̄stitut⁹ rex.
inde mutato noie ipi⁹ qz p̄t eliachim vocabat. vt p̄t. iij.
reg. xxiij. z reguit iste. xj. annis. Cui successit fili⁹ ei⁹ ioa
chim p n scriptus in fine. z vterqz captus est a nabuch. re
ge babylonis. z eodē anno vt videbit ppter qd dubiū est
de quo scriptura hic loquit. s̄ p̄t solutio in hebreo. qz p̄
mus scribit per coph z mem qbus in latino rident e z m
secūdus scribit p caph z nun. qbus in latino rident ch z n.
iste aut ioacim de quo loquit hic daniel scribit in he
breo p coph z mem. z apud nos debet scribi p c z m. Ex
quo p̄t qz iste ioacim fuit filius iosie. secūdo hoc p̄t: qz
secūdus ioachim qz fuit nepos iosie regnauit soluz p tres
menses. vt h̄. iij. Reg. xxiij. de isto aut ioacim dicit hic.
a Anno tercio Joacim rē. s̄ istud dicitur vt repugnare
pdictis. qz pdictū ē qz ioacim filius iosie regnauit. xj. an
nis. hic aut captus ē t̄ tercio anno regni sui. Ad qd dicen
dum qz nō accipit hic tercius annus regni ioacim abso
lute. s̄ ab illo tpe quo cepit eē tributarius regis babylo
nis. z iste fuit. xj. annus regni sui. Ad terciū dicendū qz
cā hñus belli habuit initū a tpe Ezechie regis iuda qñ
onidit oia secreta domus sue nuncijs regis babylonis. et
tunc pdixit ei efatas. vt h̄. Esa. xxxix. Ecce dies venient
in quib⁹ thesauri dom⁹ tue portabunt in babylonē. z dñs fi
lijs tuis erunt eunuchi in aula regis babylonis qd tēpe
ioacim filij iosie impletū est. Rex. n. egypti constituerat
eū regē amoto s̄re ei⁹ ioachaz vt visum ē. z iō fauebat re
gi egypti s̄ nabuch. regē babylonis qz hēbat bellū s̄ regē
egypti. pp qd rex babylonis venit s̄ ioacim z fecit eū tri
butarius sibi inrauit s̄ regē egypti. Iste tñ ioacim tercio
anno post rebellans a rege babylonis captus est vt dcm
est. z vasa dei deportata z pueri de semine regio sunt du
cti in babylonē. z interfectus ē iste ioacim. z p̄iectus ē ca
daver eius extra muros irim. z impletum est qd e eo dñs
xerat Dicremias. xxiij. Sepultura asini sepelietur. z cō
stitutus est filius eius ioachim p n scriptus rex iude p re
gem babylonis. qz post tres mēses miso exercitū s̄ eum